

SZÁMVETÉS

BURÁNYBÉLA

Nehéz az én szívem, s szomorú is.
S bár szememben a dolgok
Lényege csendes örömmel
Tisztul, egyre szomorúbb.
Sűrű anyagú zátonyok nőnek
magasra bennem: az értett s a megélt
idő csillámló hordaléka;
hullám, ha csap, sem bír már sokat
velük a sodrás.

... Tűnődtem sumér sorson, kirgiz lány ölén,
nagy folyók partján, fogam közt
édeskés ízzel omlott szét a barna part füve,
bámultuk szóltan: folyam és idő
medrén, azonos közönnyel hogy hintáz tova
tavalyi törött gally s letépett virág . . .
Kérdeztük némán: mondd! Te mit gondolsz,
szól-e a régi gally még, vagy alszik már örökre,
s vállára omló fejjel kiált-e, s vajon mit kiált
aléló szemmel ott a szép szirmú virágarc . . .
A régi part felé . . .

Vijjogva védtem
asszonyt, gypűt, lovat,
ütöttem, s reccsent sok-sok koponya,
íjam ha pendült, dőlt az előbb még
hetyke lovas, aztán lehullt, mint fáról a körte . . .

Mesét ha szőtt a szél, oly régen elhagyott,
 hajdani hegyekről ott, távol, északon,
 vagy dél felől éppen, hol tűző nap helyén,
 mondják, csillámló kincsek köde kéklik,
 vagy széles ég-mezőn, szélfúttá nyáj után
 lüktetve lépő lóláb ha dobant,
 tűnődő tudatba vájva mély utat, örökre tartót:
 „ölni” s „élni” mily közeli rokon, –
 titkos meséket suttogott a síkság,
 s fénylőn vöröslött az ég nyugaton.

... Nyugati bérenc kezével nyomatta
 tudós, táltos hátamba kését
 István a testvér. Pedig
 maga is tudta! Tudnia kellett! ... Tudta-e tényleg? ...
 hogy a választott út hazug ... S míg hasrabukva,
 hülő szememben hideg opállá
 meredt az ősz igazság valós szivárványszíne,
 s lettem humusszá ... , bő televénnyé ...
 lányaim idegen zsolozsmák szavára ingatták fejük
 fölöttem, fiaim kőmerev arccal,
 hallgattak ... s hallgatnak bénán.

... Halott, kiásott hamvaim a Szerémi Sziget belcsényi partján
 hányatta tűzre Jakab, a jöttment olasz csuhás,
 a „dobj vissza kenyérrel” helyett immár
 máglyák-hirdette-hit szaván,
 s a széles hazában nem lendült egyetlen okos kéz,
 hogy szelíd „miért”-tel kapja kupán,
 s nem volt marok, hogy nyiszlett
 nyakánál fogva vágja haza ... Pápája mellé,
 Hogy egymáson éljék ki a szent gyilkolás
 kéjes örömét.

Mert valahonnét
 ránk jöhet ... „a cseh disznó”, s pénzünkön hizlalt morva hada ...
 „Zsigmond, a gyáva! ...” Nem volt neki elég
 Karom piacán vasraverten
 Budára hurcolt harminckét fejünk ...
 Közöttünk Kont úr. . . a lovagok lovagja . . . s apródja Csóka . . .
 „térdet nem hajtának, süveget nem vetének . . .”
 Szalad Kamanc már! Az egész falu! Moldváig meg sem állnak!

Velük szalad Tamás és Bálint, a pap,
s félig-kész kincsük, ládába, zsákba varrva,
a magyarra fordított Biblia . . . Mit bánja
most is a krisztusos Nyugat,
mivé lesz Karom, Keve, Bélakút és Rednek,
s konduló harangod hová lesz,
Dombó . . . s arrébb, Aracs . . .

. . . Apám, nagyapám, bátyáim fejét mind
karóba tűzték a bácsi vár alatt . . .
Aztán gödörbe hányták. Csak úgy, rakásra . . .
A Mosztongán túl . . . Papok és urak.
Értük dögleni nem volt potyára kedvük, –
Dózsáék idején . . . Sebaj! Gazdag a nép és bőven termő a
fekete föld odalent! . . . Ki szántja majd?!
hisz minden faágon lóg egy paraszt! . . .
S hogy inog Nándor?! . . . Szendrő már oda! . . .
Eladott Galambóc . . . Szabács? . . . Ugyan! Nagyúr! . . .
A Száván innen ki áll a muszlim szablya elébe?
A törhetetlen
fekete magyar lent dögre hull! . . .
Ki bánja azt? . . .

. . . Kuruc lovam horkanva állt és nézett
az úszó testek körül vörösen habzó vízre
Zentának által, a bánáti part homokján.
Sóhajnyit még! . . . S csobbanó lábbal lendült Thököli úr után.
Odaát nyargalva ölte a Pálffy-huszárok.
Közöttük János, a szomszéd . . . Nem látod?
Hódító itt a császár! Nem segítő! . . .
Mért?! A szultán tán más módon? . . .
Az gyenge már! Alatta . . . Mindegy! Most már mindegy . . .
Balfasz a szultán. Ha Thökölire hallgat,
holnaptól mást írt volna itt a történelem . . .

. . . Paraszt őseim szagát idéző mezsgye
bölcsojén feküdtem arcra bukottan, hátamból
kozák dárda meredt, mint piros virág
furcsa bibéje . . . (Vagy gépfegyvergolyó?)
Tiporni hívta rám a Közel-Nyugat. (Hitvány tenmaga nem bír
velem.)

A Távol-i, az csak pujgatott kitartón,
segíteni nem volt meg soha . . . Eladni ott volt!
De akkor ott volt mindig! Szatócsul tud csak! Ma már tudom:
Kelet s Nyugat szorító satuja
közt, s nem büszke hídként, míg Észak, Dél, Délkelet
felől, azonos-gond-küldte bajtársi kéz helyett
csak koncra éles sok fogsor viczorít . . .

Ülök egy szőke völgyben. Ős, papi dombon.
A Duna déli partjától kicsit arrébb, hova
nem látszik már el az úszó dinnyehéj. Fogam közt
a rágott fűnek kesernyés, édes íze vérzik.
A dombon túl Dombó . . . romfala már csak.
A folyó felől Futak két tornya szúrósan visszánéz:
egy Gara-Celjski-osztrák-cseh László-szövetség . . . Pedig már
lejjebb, Zemlénben, a pestis bolhája célba ért . . .
Törökök hagyta kórság . . . Nándorért! A hála . . .

Indulni kéne. Tudom. Úznének újra! . . . De a fű közt
gyökeret vertek közös dolgainkat rendezni vágó ujjaim.
Görcsösen fogják hantok, rögök, virágok.
Faágak nyújtóznak velem. Az ég időváltozón veres. –
Fiamat erőre nevelem, ha még nem késő, jóságra csak aztán.
S biztatón szólok rá, ha felnőtt, s tán ellenem keres
magának egy új, aztán még újabb világot.

1993